

धर्मदर्शनाख्यान्मुनेः धर्मवयंप्राप्तवतः ॥ १८ ॥ श्रद्धावान्देववाक्ये श्रद्धावानस्तदर्थमनुष्ठान्तुमदं श्रेय इति श्रयवान् धर्मो धर्मात्मा गरीयान् श्रेष्ठतरः ॥ १९ ॥ अचिरेण अल्पेन दिवहादाकाशाख्यं ब्रह्मवि
हरेतांसत्यकामः सत्यसंकल्प इति श्रुते योगैश्वर्येण क्रीडामकुरुतां स्वस्वस्थानं वासदेशं स्वकर्मभिः परिवर्जितं अजितमुपागम्येतिसार्धः ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ यथौपम्योपदेशेन यथावद्वृष्टांतकीर्तनेन ॥ २३ ॥
इति शांतिपर्वणि मोक्षधर्मपर्वणि नैलकंठीये भारतभावादीपे चतुःषष्ट्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २६४ ॥ ॥ ७३ ॥ एवंतुलाधारवाक्यैरहिंसात्मकस्य धर्मस्य श्रेष्ठ्यमुपायतस्यैवस्तुतये हिंसात्म

इति धर्मः समाख्यातः सद्भिर्धर्मार्थदर्शिभिः ॥ वयं जिज्ञासमानास्तु संप्राप्ता धर्मदर्शनात् ॥ १८ ॥ श्रद्धां कुरु महाप्राज्ञततः प्राप्स्यसि यत्परं ॥ श्रद्धावान् श्रद्धयान्
श्रद्धधर्मश्चैव हि जाजले ॥ स्ववर्त्मनि स्थितश्चैव गरीयानेव जाजले ॥ १९ ॥ भीष्म उवाच ततोचिरेण कालेन तुलाधारः स एव च ॥ दिवंगत्वा महाप्राज्ञौ विह
रेतां यथा सुखं ॥ २० ॥ स्वस्वस्थानमुपागम्य स्वकर्मपरिवर्जितं ॥ एवं बहुविधार्थं च तुलाधारेण भाषितं ॥ २१ ॥ सम्यक्केदमुपालब्धो धर्मश्चोक्तः सनातनः ॥ तस्य
विख्यातवीर्यस्य श्रुत्वा वाक्यानि सद्विजः ॥ २२ ॥ तुलाधारस्य कौतयशार्तिमेवान्वपद्यत ॥ एवं बहुमतार्थं च तुलाधारेण भाषितं ॥ यथौपम्योपदेशेन किंभूयः
श्रोतुमिच्छसि ॥ २३ ॥ इति श्रीमहाभारते शांतिः ० मोक्षः ० तुलाधारजाजलिसंवादचतुःषष्ट्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २६४ ॥ ॥ ७३ ॥

भीष्म उवाच अत्राप्युदाहरंतीममिति हासं पुरातनं ॥ प्रजानामनुकंपार्थगीतराज्ञाविचखुना ॥ १ ॥ छिन्नस्थण्डं षट्पञ्चाविलापं च गवां भृशं ॥ गोग्रहे यज्ञवा
टस्य प्रेक्षमाणः स पार्थिवः ॥ २ ॥ स्वस्तिगोभ्योस्तुलोकेषु ततो निर्वचनं कृतं ॥ हिंसायां हि प्रवृत्तायामाशीरिषातु कल्पिता ॥ ३ ॥ अव्यवस्थितमया दैर्घ्यमूढनास्ति
कैर्नरैः ॥ संशयात्मभिरव्यक्तैर्हिंसासमनुवर्णिता ॥ ४ ॥

कंधर्मनिंदत्याख्यायिकामुखेन अत्रापीत्यादिना प्रजानां पुरुषादिपशूनां ॥ १ ॥ छिन्नाविशस्तास्थूणाप्रतिमाशरीरं यस्य तं स्थूणायसि स्मृता प्रतिमायां ग्रहस्तं भइति विश्वः गोग्रहे गवालं भवति यज्ञे यज्ञवाट
स्य कर्मणि षष्ठी यज्ञवाटस्थान् ब्राह्मणान् निंदयान् प्रेक्षमाणः ॥ २ ॥ निश्चितं वचनं निर्वचनं एषा स्वस्तिगोभ्योस्त्विति ॥ ३ ॥ तदेवाह अव्यवस्थितेत्यादिना हिंस्रः क्षत्रयज्ञस्तदन्यो ब्राह्मणयज्ञ इति मर्यादा अव्यव
स्थिता विचलितमर्यादायेषा तैः यतो विमूढैः तत्रापि हेतुर्नास्ति कैः नास्ति ब्रह्मेति वदद्भिः संशयात्मभिः आत्मा देहोऽन्यो वा अन्योपिकर्ताऽकर्ता वा एकोपि संगवान् असंगो वा इत्यादिरूपः सं
शयस्तद्वान् आत्मा चिन्तयेषा तैः अव्यक्तैः यज्ञादिद्वारैर्वख्यातिमिच्छद्भि रिति भावः हिंसाकर्तौ पश्वालं भः श्रेष्ठः कृतः ॥ ४ ॥